

חכמינו בדורות

גליון לג • שנה א'

פרשת פקודי
תשפ"ה לפ"קהוצאה לאור
חידושי תורה
של בעלי בתים
העושים תורתם
קבע ומלאכתם
עראי

מדור תורתם קבע

פעמון ורמון פעמון ורמון על שולי המעיל סביב לשרת כאשר צוה ה' את משה (לט כו). דקדק הגה"ק ר' שלמה קלוגער זללה"ה בחכמת התורה על תיבת לשר"ת דנראה מיותר, עיי"ש.

ויש לומר בהקדם מה שהביא בייטב לב (פ' מטות) בשם דודו הרה"ק בעל ארי' דבי עילאי זללה"ה לפרש הפסוק (במדבר ח כה-כו) ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד, ושרת את אחיו וגו' לשמור משמרת ועבודה לא יעבוד, ולכאורה הוא כפל לשון. אבל הענין הוא, כי עיקר עבודת הלויים בשרם ובזמנם בקול וכנור ונבל, היה למען לעורר לבבות ישראל לתשובה בבואם להקריב את קרבנותיהם חטאות ואשמות וכדומה, ומבן חמשים שנה נפסל בקול, ולא היה יכול עוד לעשות עבודתו בקול, עם כל זה עמד על משמרתו עם אחיו הלויים לעורר הלבבות לתשובה. והענין, כי אז בינה יתירה נודעת להם, שהם היו מתבודדים בינם לבין קונם איש על עבודתו לשפוך כמים לבו ושיוחו לפני ה', ובאו בקושרות עם כללות לבבי ישראל האחוזים זה בזה, ובכן היו מעוררים הלבבות לפשפש במעשיהם, איש על מקומו יחפוש דרכיו ויחקור וישוב אל ה' וכו'. וזהו שאמר הכתוב (במדבר יח כג) ועבד הלוי הו"א, פ' שיעבוד לעצמו, את עבודת אהל מועד, ועל ידי זה והם, פ' העם, ישאו עוונם. וזה שנאמר ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד בפועל ממש, ועם כל זה ושרת את אחיו,

- המשיך בעמוד ב' <

מבוא: בשער התורה

איפוא נמצאים כלי המקדש כהיום

אלה פקודי המשכן משכן העדות, פירש"י רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל. בעסקינו בפרשיות הללו בענין מלאכת המשכן וכליו, ואנו כופלים ומשלשים ללמדם לאורך כל הפרשיות, וכמו שכתב הרמב"ן בפ' ויקהל (לו ח) וז"ל, כל זה דרך חבה ודרך מעלה, לומר כי חפץ השם במלאכה, ומזכיר אותה בתורתו פעמים רבות להרבות שכר לעוסקים בה, כענין מה שאמרו במדרש יפה שיחת עבדי אבות לפני הקב"ה מתורתם של בנים, שהרי פרשתו של אליעזר שנים

ושלשה דפין היא עכ"ל, מתעורר בלב הלומד תמיהה עם כמיהה לדעת איפה נמצאים כהיום הכלים הקדושים שהיו בבית המקדש, להיכן גלו כלי המקדש בשעה שנחרבה הבית המקדש בעונותיהן של ישראל, והאם ניתן לראותם באיזה מקום בעולם. ובפרט בעמדינו אחר ימי הפורים, במ למדנו על סעודת אחשורוש שהשתמש עם כלי המקדש במשך הסעודה.

הנה בנוגע להארון מצינו פלוגתא בגמרא מסכת יומא (דף נג:) ר' אליעזר ור' שמעון ס"ל דהארון גלה לבבל, ור' יהודה ס"ל ארון במקומו נגזז, ועיי"ש בבן יהוידע שכתב וז"ל, אלו ואלו דברי אלקים חיים, אך אמרו רבותינו ז"ל שני ארונות היו, אחד יש בו לוחות שניות ואחד יש בו שברי לוחות, וארון זה שהיה בו לוחות שניות שהם העקרים היה מונח בבית קדש קדשים ושם נגזז, כמו שנאמר ויהיו שם עד היום הזה, אבל אותו ארון שיש בו שברי

שער טיטוס ברומי

- המשיך בעמוד ב' <

עם אחיו, לשמור משמרת לעורר הלבבות, הגם ועבודה לא יעבוד בפועל, עכ"ד.

ועל פי זה פירש בייטב לב (פ' במדבר) מה דאיתא במדרש (תנחומא במדבר ס"ו) צדיק כתומר יפרח (תהלים צב יג), מה תמר צלו למרחוק, כך צדיקים וכו'. פי' מה תמר צלו למרחוק, ומה שהתמר עושה, כן צלו עושה בדומה לו אפילו למרחוק, כמו כן מה שהצדיק עושה, מעורר לבבות ישראל לעשות כמוהו, **אפילו העומדים מרחוק ואין רואים ושוועים אותו**, עכ"ד.

ויש ללמוד מזה כי הכהן גדול וכן שאר עובדי ה' וצדיקי אמת שבכל הדורות, כל זמן שעדיין כוחם אתם, הרי הם אומרים דברי תוכחה ומוסר לישראל להשיב את לבם לאביהם שבשמים, אלא שבימי צעירתם הם **משמיעים בפועל דברי מוסר** לישראל, אבל לעת זקנתם שאין בכוחם עוד להשמיע דברי מוסר, מכל מקום **על ידי שרואים אותם ואת התנהגותם, זה עצמו מביא את האנשים לידי הרהורי תשובה ותיקון המעשים**.

והנה כתב האלשיך הקדוש (פ' תצוה) כי פעמון רומז על הדיבור, דכמו שפעמון משמיע קול כן הדיבור משמיע קול, ורמון רומז על השתיקה, כי הרימון אינו משמיע קול, עיי"ש באורך.

ובזה יתבאר מה שאמר הכתוב פעמון ורמון וגו' לשרת, והיינו שהכהן גדול היה **מלמד את ישראל תמיד** איך לעמוד ולשרת את ה' בתורה ותפלה ובקיום המצוות, אלא דלפעמים היה זה באופן של **פעמון**, והיינו שהיו משמיעים בקול דברי מוסרים ותוכחות ישירים, ולפעמים היה זה באופן של **רמון**, והיינו בשתיקה, דעל ידי שבני ישראל ראו בעבודתו הקודש נתעוררו לתשובה ולתיקון המעשים לעשות את הטוב והישר בעיני ה'.

(הרה"ח ר' חיים פריעדמאן הי"ו)

כשנוגע לעבודת ה' צריכין לדבר ולכבוד עצמו צריכין לשתוק

עוד יתבאר עד"ז באופן אחר הכתוב פעמון ורמון פעמון ורמון על שולי המעיל סביב לשרת כאשר צוה ה' את משה, ודקדק הגה"ק ר' שלמה קלוגער זללה"ה בחכמת התורה על תיבת לשרת דנראה מיותר, עיי"ש.

וי"ל בהקדם מה שכתב החתן **סופר** (בפתיחה עמוד הגאון והענוה) לפרש הפסוק **בפרשת כי תשא** (לג כא) הנה מקום אתי ונצבת על הצור והיה בעבור כבודי ושמתיך בנקרת הצור, הכוונה דאם יהיה משום כבוד שמים אז מותר לעמוד במקום גבוה, אבל הנוגע לעצמו צריך להכניע עצמו ולהיות נחבא אל הכלים, וזהו והנה מקום אתי, הנוגע לי, אז **ונצבת על הצור במקום גבוה**, אבל בעבור כבודי, כשאינו נוגע לכבודי, אז **ושמתיך בנקרת הצור בתכלית השפלות**, עכ"ד.

ובזה יובן פעמון ורמון לשרת, היינו שזה מורה לנו דרך שפעמים צריך לדבר ולהשמיע קול כמו פעמון כשהוא לכבוד ה', אבל אם זה לכבוד עצמו ולא לכבוד ה' אז צריך לשתוק ולחרוש כמו רמון.

(הב"ל)

לוחות היה מונח בלשכה אחת בבית המקדש וזה הארון אשר גלה לבבל, ואחר כך כשהחזירו אותו גנזוהו בלשכת דיר העצים עכ"ל.

ובנוגע לשאר הכלים איתא גם כן **במסכת יומא** (דף נז.) וכן **במסכת מעילה** (דף יז:) אמר רבי אלעזר ברבי יוסי **אני ראיתי ברומי** והיו עליה כמה טיפי דמים של פר ושעיר של יום הכפורים, ועיי"ש **ברש"י** שהביא העובדא דאיתא במסכת מעילה שנעשה נס לר' אלעזר בר' יוסי שריפא את בת מלך רומי שנכנס שד בגופה ששמו בן תלמיון, **והכניסוהו לאוצר המלך** ליטול כל מה שירצה, ולא היה חפץ אלא ליטול משם איגרות שכתבו גזירות שגזרו על ישראל, ומצאם וקרעם, **ושם ראה כלי בית המקדש באוצר** ע"כ. והכי איתא **באבות דרבי נתן** (פמ"א) **מכתשת של בית אבטינס שלחן ומנורה ופרוכת וציץ עדיין מונחין ברומי**. וידוע חידושו של רביה"ק מסאטמאר זי"ע **בדברי יואל לחנוכה** שהמנורה נגנזה בשעת החורבן בעודה דולקת, ועדיין דולקת ועומדת עד היום הזה.

אמנם באיזה מקום שם ברומי בדיוק הם נמצאים, מקובל במשך הדורות כידיעה ברורה **שהכלים נמצאים במרתפי הוואטיקאן** באיטליא של רומי, והיא מסתמכת גם כן על ה'שער טיטוס' שעליו מצוייר הצבא הרומי **עם המנורה ועוד כלי המקדש בידיהם**. ובספר **מלחמת היהודים** שנתחבר על ידי **יוסף בן מתתיהו** שהיה בתקופת החורבן מספר כדלהלן: בימים ההם יצא אחד הכהנים ושמו יהושע בן בתותי אשר נשבע לו הקיסר להציל את נפשו אם ימסור בידו חלק מכלי הקודש, **והוציא אליו מקיר ההיכל שתי מנורות זהב כתבנית מנורות ההיכל**, גם שומר אוצר המקדש ושמו פנחס נפל בידי הרומאים וגילה להם את מקום **כותנות הכהנים ואבנטיהם, גם הרבה ארגמן ותולעת שני אשר נצבר שם לצורכי הפרוכת** ע"כ. אך למעשה אין אפשרות לראות הכלים במו עין כיון שאין מניחים לבני אדם לבקר שם.

ועוד הרבה עובדות ועדויות נפוצות על אנשים שזכו לראות שם את הכלים שנשדדו על ידי מחריבי הבית המקדש. הגה"ק ר' **אברהם שמעון מזשעליחוב** זצ"ל הי"ד בספר **נהרי אש** (מכתב מה) מספר כהאי לישנא, ואני אכתוב לך שמועתי מה **ששמעתי מן הזקנים שהיו מקורבים להרה"ק מראדזין ז"ל מחדש התכלת** ומחבר הרבה ספרים ששמעו מפיו ז"ל שאמר שגם הוא **נסע לשם לרומי לראות כלי בהמ"ק**, ובעיקר רצה לראות **מראה חוטי התכלת שבפרכת** שכיון שהיו כפולים ששה, הצבע של תכלת יוכר בהם היטב, אבל **לא נמצא שם ברומי כלום מכלי בהמ"ק**, שאל ג"כ להמשרתים הגדולים אשר שם היתכן שיאבד אוצר יקר כזה, ולא השיבו על שאלתו מאומה, זולת קארדינאל זקן אחד אמר לו ששמע מזקנו שבערך שנת ר"ל-ר"מ לחמו האשכנזיים את הרומיים (ובראשם היו אז במלחמה זו הביידען שבירתם מינכען ימ"ש וכמדומה לי שמלחמה זו זכרה הרב צמח דוד ז"ל בספרו), והאפיפיור שלהם ה' אז מלך רומי כנהוג אצלם, והאשכנזיים פרצו פתאום לפרוארי רומי ולא ה' להם שהות להוציא האוצרות שברומי החוצה הלאה מפניהם, **הסכימו האפיפיור ויועציו לגנוז במחילות עפר מה שאפשר לגנוז, ומה שאי אפשר ישרף**, כי לא רצו שהאוצרות יפלו לידי האשכנזיים.

וסוף דבר ה' שהאפיפיור שהי' אז מלך של רומי נשבה וישב אסיר במינכען ימים רבים, ויש אומרים שלא חזר כלל לרומי כי מת שמה, גם הקארדינאלים שהטמינו האוצרות ברחו איש לנפשו לכל מדינה שמצאו מקום לברוח ומתו שמה, **משום זה נשכח מקום המטמון ומכל שכן מה ששרפו שאינו עוד**. מפני שכל העסק ביש הדין לחרפה

ע"י שהצדיק משפיע לבני חיי ומזוני הוא יכול להשפיע להם גם ברוחניות

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה וגו' (שמות לח, כא). ובמדרש (שמו"ר פנ"א, א) 'אלה פקודי המשכן, כך פתח רבי תנחומא בר אבא (משלי כח, כ) 'איש אמונות רב ברכות' וכו', וצריך ביאור שייכות פסוק זה לכאן.

ונראה לענ"ד הכוונה בזה, עפ"מ"ש בספה"ק קדושת ציון (פ' משפטים) לפרש המסורה ג' פעמים 'אמלא', חדא 'לא תהיה משכלה ועקרה בארץ את מספר ימין אמלא' (שמות כג, כו), ואידך 'להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא' (משלי ח, כא), ואידך 'ופי אמלא תוכחות' (איוב כג, ד). ואמר לפרש כוונת המסורה, דהנה אמרו ז"ל (יבמות קה:) המתפלל צריך שישים עיניו למטה ולבו למעלה, והכוונה דקאי על צדיק המתפלל על בני דורו ומדריכם בדרכי ה', אע"פ שזהו עיקר עבודתו לנהלם על מבועי התורה והיראה, מ"מ צריך לשים גם כן עיניו פקידה על צרכיהם הגשמיים שלא יחסר להם כל טוב, בני חיי ומזוני רוחי. וזהו מה שאמרו 'המתפלל צריך שישים עיניו למטה', בענינים ארציים צרכי עולם הזה, 'ולבו' וכל כוונתו תהיה 'למעלה', לקרבם לעבודת ה', ואז זהו זה יתקיימו בידו, כי אם אינו חושש לטובתם הגשמית, לא יתקבלו דבריו בענינים רוחניים, כי כל זמן שהאדם לבו נשבר בקרבו לרסיסים, אי אפשר לו לצמצם מוחו להאזין ולהקשיב לדברי תוכחה ומוסר.

וזהו ביאור המסורה 'לא תהי' משכלה ועקרה בארץ, כשהצדיק יתפלל תחילה על הסרים למשמעתו שיהי' להם בני, וגם 'את מספר ימין אמלא', שיהי' להם חיי, 'ואוצרותיהם אמלא', שיהי' להם אף מזוני רוחי, אז 'ופי אמלא תוכחות', דכשיאמר להם דברי תוכחה ומוסר במילי דשמיא יהיו דבריו נשמעים באהבה וברצון, עכדה"ק.

ובנו כ"ק מרן אדמו"ר בעל דברי שלמה מבאבוב זצ"ל פירש בזה (ליקוטי כרם שלמה פ' דברים), מה שאמרו רז"ל (מכילתא פ' יתרו) דכשעמדו בני ישראל לפני הר סיני לקבל את התורה נתרפאו כל החולאים, מניין שלא היו בהם סומים, שנאמר 'וכל העם רואים את הקולות', ומניין שלא היו בהם חרשים, שאמרו 'נעשה ונשמע' וכו', ולכאורה צריכים להבין מדוע עשה הקב"ה נס זה לבני ישראל קודם מתן תורה, הלא לא עבד קודש אברך הוא ניסא למגנא. ולפי הנ"ל מובן שפיר, שרצה הקב"ה להורות בזה למנהיגי ישראל, שאם רוצים לקרב את בני ישראל ללימוד התורה וקיום מצותיה, צריכים לדאוג תחילה עבורם על מצבם הגשמי, להסיר מהם כל מיני חולי וכל מיני מדוה וכל מיני דלות ועניות ואביונות, ואז יהי' להם דעה צלולה לעבודת השי"ת, ע"כ (עיי"ש עוד שפירש בזה המדרש 'אלה הדברים אשר דיבר משה וגו', ובמדרש הה"ד 'שפתים ישק משיב דברים נכוחים', ד"ש"ק' רומז על השפעות טובות בגשמיות, כדכתיב 'ועל פיך ישק עמי', והכוונה, שאם משפיע בגשמיות, יכול אחר כך לומר 'דברים נכוחים' לבני ישראל, וזה השייכות להפסוק אלה הדברים אשר דיבר משה וגו').

והנה כתוב בספה"ק אמרי נועם (פ' מקץ, ד"ה בפסוק ויוסף וכו') בפסוק 'ויوسف הוא השליט כו' הוא המשביר לכל עם הארץ' (בראשית מב, ו), יש לומר, דידוע דיוסף נקרא בחינת צדיק (ח"א נט:), וצדיק הדור הוא מי שיש בכחו להשפיע לכל ישראל בני חיי ומזוני, שאלו השלש הן כללות הטובות כידוע. והנה שלש טובות הללו נרמזים בשם 'פקידה',

להם לא נכתב כל זה בספרי דברי הימים שלהם, עד כאן השמועה ששמעתי מן זקני חסידי ראדזין, ואולי זה אמת וישר, ואולי נזדמן כי מן השמים ה' זאת שלא ימצאו כלי בית המקדש תחת ידי הטמאים הללו עכ"ל, ועיי"ש עוד בענין זה. ויצוין כי הי נפוש שמועה שאז ראה הגה"ק מראדזין זצ"ל את הציץ של הכהן גדול. אך אין מקור מוסמך לשמועה זו, ואף הוכחה נחרצת על ידי נכדי וחסידי הרה"ק מראדזין זצ"ל, וכן נראה מהנהרי אש הנ"ל שלא ראה אז כלום.

הרבני הנגיד הרה"ג ר' זאב וואלף זיכערמאן שליט"א בעמח"ס אוצר פלאות התורה מספר בספרו פ' תרומה (עמוד תרעד) שהוא ביקר שם - אחר שאלת חכם שהתיר לו ללכת - ומצא חן בעיני אחד מהשומרים בהוואטיקאן והלה הרשה לו ליכנס במקום שכלי המקדש נמצאים שם, ועיי"ש מה שמספר עוד מה שראה שם.

ובשנת תשס"ד היתה איזה משלחת מארץ ישראל שהורשו ליכנס להוואטיקאן על מנת לראות כלי המקדש, המה שהו שם למשך שלשה ימים, ולדבריהם לא מצאו שם כלום. ומאידך היה איזה יהודי בשם 'גאלדמאן' שגם הוא הורשה ליכנס שם בשנת תשכ"ב, והוא ראה שם אוצר בלום של חפצים מימי בית שני, וגם מנורת זהב חסרת בסיס, ואינו יודע אם הוא המנורה של הבית המקדש.

כהיום יש אחד מחסידי ראדאמסק בארץ ישראל הנקרא ר' יוחנן שטענצל הי"ו, שהשקיע עצמו במלא המרץ בהענין, וברצונו 'להחזיר כלי המקדש מהרומאים', והוא התקשר עם ראשי הוואטיקאן, והמה השיבוהו במכתב שמתייחסים לדבריו בחשיבות רב, ובאם יצליח להוכיח כי אכן הכלים נמצאים שם יחזירו אליו, אך לדעתם 'ברור' שאינם נמצאים שם, כי אילו היו נמצאים שם היו 'בודאי בלי שום ספק' מחזירים הכלים אל הבעלים האמתיים תיכף ומיד ולא היו מחזיקים בגניבה כלים שאינם שייכים להם.... הרב שטענצל הצליח לקבץ הרבה הוכחות על הימצאות הכלים תחת ידי הרומאים, ופנה אליהם עם ההוכחות, אך על זה כבר לא קיבל תשובה. ואכן יש טוענים שבהמשך הימים היו מלחמות עם הרומאים ואז נשדדו הכלים מהם ובאמת אינם נמצאים עוד תחת רשותם.

חוקר אחר בן זמנינו יש שהשקיע עצמו בנושא זו לארכה ולרחבה, ולדעתו לא הניחו הרומאים את הכלים הקדושים בהוואטיקאן, אלא הציגוהו בהבית טומאה שלהם שם ברומי שנגמרה באותה זמן שהחריבו בית מקדשינו, ולדעתו היה שם המקום שנכנס רבי אלעזר ברבי יוסי וראה כלי המקדש כנ"ל.

אמנם אף אם ננקוט שאכן נמצאים שם כלי המקדש, אכתי יתכן שיש עוד כלי המקדש שלא הגיעו ליד הרומאים אלא הצליחו להטמינם בעוד מועד טרם החורבן, כך כתוב בספר הנקרא מסכת כלים שנתחבר לפני שלש מאות וחמשים שנה על ידי המקובל רבי נפתלי הירץ מפראנקפורט זצ"ל, ושם כתוב בזה"ל, אלו המשניות כתבו חמישה צדיקים גדולים, והם שימור הלוי וחזקיה וצדקיה וחגי הנביא וזכריה בן עדו הנביא, והם גזוז הכלים של בית המקדש ועושר האוצרות שהיו בירושלים, ולא יתגלו עד יום בוא משיח בן דוד במהרה בימינו, אמן ואמן כן יהי רצון עכ"ל.

בין כך ובין כך עיקר תקוותינו הוא שנזכה לראות במהרה בבנין בית המקדש השלישי, והשב כהנים לעבודתם ולוים לשירם ולזמרם בב"א.

(הרה"ח ר' אברהם ישעי' קליין הי"ו)

על דרך 'כי פקד ד' את עמו לתת להם לחם' (רות א, ו), 'וד' פקד את שרה' כו' (בראשית כא, א), ועל דרך שאנו אומרים (בזכרונות דמוסף ר"ה) 'ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים, ועל כן ג' פעמים 'פקד' שהם רומזים לג' טובות הכוללות הנ"ל עולה 'משבי' ר'. וזהו 'הוא המשביר לכל עם הארץ', שיש בכח הצדיקים להשפיע לישראל כל ג' טובות הנ"ל, כי 'עם הארץ' נקרא ישראל עם קדושו, כמו שדרשו חז"ל עם שבשבילם נבראת הארץ (עיין בילקוט שמעוני פרק כ רמז תריח) עכ"ל.

והנה לפי זה אפשר לומר דכאן בפסוק 'אלה פקודי המשכן' נרמזו ג' ברכות אלו, בני חיי ומזוני, לפי דברי האמרי נועם שכולם נרמזו בתיבת 'פקידה', וזה 'אלה פקודי המשכן', מיעוט רבים שנים, ואחר כך כתיב עוד הפעם 'אשר פוקד על פי משה', הרי לך שלש פקידות, וזה שמרמז המדרש, פתח רבי תנחומא בר אבא 'איש אמונות רב ברכות' זה משה, דכיון שרצה להשריש האמונה בבני ישראל, הוצרך להשפיע עליהם 'רב ברכות', בני חיי ומזוני הרמזים כאן בפסוק, ואז יכול להשפיע להם גם ברוחניות 'משכן העדות', שתשרה שכינה בישראל על ידי מעשיהם הטובים, וכולם יהיו בבחינת 'משכן'.

ועיין בענין זה בספה"ק אמרי נועם בפרשתן.

(הרה"ג ר' שמחה אברהם קארניץ הי"ו)

בני במצרים עסקו בערב פסח בהכנת קרשי המשכן

ועורות אלים מאדמים ועורות תחשים ועצי שטים (שמות לה, ז). בפרשת תרומה עה"כ (שמות כה, ה) 'ועצי שטים' פירש"י 'ומאין היו להם במדבר, פירש רבי תנחומא יעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים', ע"כ. והנה אצל קרשי המשכן כתוב (שמות כו, טו) 'ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים', והקשה רש"י דהו"ל למימר 'ועשית קרשים' כמו שנאמר בכל מעשה המשכן, אלא מהו 'הקרשים' אותן העומדים ומיוחדים לך, יעקב אבינו נטע ארזים וכו', ע"כ, ומקשים המפרשים למה צריך ה"א מיוחד, הרי לעיל כבר פירש"י כן אצל 'עצי שטים' בלא ה"א הידיעה, ולמה הוצרך לכתוב 'הקרשים' לרמז שוב שהם הקרשים העומדים לך.

עוד קשה, הלא כל הכלים שבמשכן היו בהם עצי שטים חוץ מהמנורה, וגם בעשייתם היו צריכים לאותן עצי השטים שנטע יעקב אבינו במצרים, וא"כ למה דוקא אצל הקרשים כתוב ה"א לרמז שהם הקרשים המיוחדים של יעקב אבינו. ועוד קשה, שבמצות מחצית השקל כתב רש"י (שמות ל, טו) שנכתב ג' פעמים 'תרומת ה' לרמז שהיו במדבר ג' תרומות, הראשון היה מחצית השקל לעשות ממנו את האדנים, השני לקנות ממנו בכל שנה קרבנות ציבור, והשלישי תרומת המשכן, וקשה מה נתייחדו האדנים כל כך שהוצרך עבורם מנין מיוחד, וגם שהיו הדבר הראשון שנעשה מתרומות בנ"י.

והנה הט"ז בספרו על התורה דברי דוד תירץ על קושיא הראשונה 'ונראה לי דשתי הכנות היו שם, אחת של יעקב שנטע ארזים במצרים, והשנית שבשעת יציאת מצרים לא היו נושאים עמהם ארזים שלמים, אלא

סיפור נפלא בענין החזקת נכדי הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע

ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקודש (שמות לח, כז).

בשוב העבר שמעתי סיפורי צדיקים על ידי המגיד הנפלא הרה"ח ר' אלחנן זאב פריעדמאן שליט"א, אודות הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע, אשר יומא דהילולא רבא חל ביום שישי ערב שב"ק, והרחיב בגודל הענין לתמוך בנכדי הרבי רבי אלימלך, אשר כידוע רצה להישאר קרוב לזה העולם, כדי שיוכל להשפיע לבני"י כבחיית חיותו, וכדאייתא שביקש שלא יתנו לו מקום גבוה מאוד בגן עדן, רק מקום שיוכל להשפיע משם ישועות טובות וברכות לבני"י. ומטעם זה ביקש מן השמים שיוצאי חלציו יהיו עניים, כדי שבני"י יתמכו ויסייעו בידם, ועי"ז יהיה לו כלפיהם חובת הכרת הטוב, ומכח זה יוכל להשפיע להם כל מיילי דמיטב. והוסיף שדברים אלו דיבר בסעודת ההילולא שנערכה בליל שישי בביהמ"ד מעליץ בויליאמסבורג, אצל כ"ק אדמו"ר ממעליץ שליט"א.

תוך כדי שאני שומע את דבריו, חלפה במוחי מחשבה שהנה יש לי ידיד נעורים, אשר הוא מנכדי הרבי רבי אלימלך, ובמשך השנים השתדלתי לתמוך בידו בעתות שמחה וכד', אמנם מזה מספר שנים לא אסתיעא מילתא שאתמוך בו, כי הוא מתגורר ברחוק מקום ממני.

רבות מחשבות בלב איש, וכעבור כמה רגעים כבר שכחתי מכל הענין. יצאתי מביתי והלכתי לפארקאש טליתים סטאר', והנה כאשר אני עומד לצאת מן החנות, נפתחת הדלת ולמולי עומד ידיד נעורי הנ"ל נכדו של הרבי רבי אלימלך! קפאתי על עמדי בתדהמה רבה, והושטתי לו את ידי באמרי אליו 'יודע הנך מה אירע עכשיו? הבה נסור הצידה ואספר לך כל הענין'.

יצאתי החוצה וסיפרתי לו על הדרשה הנ"ל, ועל המחשבה שחלפה במוחי שאני רוצה ג"כ לזכות לתמוך בנכדי הרבי רבי אלימלך, ושנזכרתי ממנו וחשבתי היכן אוכל למצוא אותו, והנה מן השמים זימנו אותנו לפונדק אחד, וכמובן שתיכף נתתי לו מתנת יד.

מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, היה לי מחשבה טובה לתמוך בנכדי הרבי רבי אלימלך, ומן השמים סייעו בעדי שאוכל להוציא המחשבה מן הכח אל הפועל, וחשבתי שמצוה רבה לפרסמו, זכותו הגדול יגן עלינו ועכ"ל.

(הרה"ח ר' אברהם ישעי' קליין הי"ו)

מדור תורתם קבע

– המשך מעמוד ד' <

קצעים ועשו מהם קרשים ונשאו קרשים עמהם, דאם לא כן למה להם לשאת עמהם ארזים שלמים ללא צורך, על כן אמר תרי ידיעות דהיינו על עיקר הנטיעות ועל עשיית הקרשים, ע"כ. נמצא שהיו שתי הכנות, א' מה שיעקב אבינו נטע ארזים במצרים, ב' שלפני יציאתו ממצרים חתכו את הארזים ועשו מהם את העצי שטים בשביל הקרשים [ובזה מיושב קושיית האבן עזרא שמות כה, ה ד"ה ועצי שטים, עיי"ש ודו"ק].

אמנם עדיין צריך להבין למה דייקא העצי שטים לצורך הקרשים קצעים וחיתוכם וגררם, ולמה לא עשו הכנה גם לשאר הכלים שבמשכן שנעשו מעצי שטים כגון הארון השולחן והמזבחות.

ונראה לומר בעזה"ש¹ דהנה אצל הקרשים כתיב 'עצי שטים עומדים', ופירשו חז"ל (יומא עב. סוכה מה:–) שעומדים דרך גדילתן, וזהו הטעם למה כשיצאו ישראל ממצרים קצעים וגררם, דכיון שהוצרכו ליטול עצי הארזים שצום יעקב לשאת עמהם, הוצרכו לעשות סימן איזה צד הוא למעלה ואיזה למטה, ולכן חתכו וגררו לעשות החריצים והידות לידע שאותו הצד תהיה למטה.

ובזה מיושב הכל, דמה שחתכו במצרים דייקא את העצי שטים בשביל קרשי המשכן, הוא משום שרק הקרשים הוצרכו להיות דרך גדילתן אבל שאר הכלים לא [עיי' שו"ע או"ח סי' תר"ל ס"א, ואפילו הבריחים שבתוך הקרשים לא היו דרך גדולתן], ולכן לא חתכו ולא הכינו את שאר הכלים. ומיושב ג"כ למה התרומה הראשונה היתה תרומת האדנים ובמנין מיוחד של מחצית השקל, כיון שלגבי האדנים כבר ידעו כמה הוא משקלם וכמה צריכים, דכבר היה מחוותך ומוכן הידות של הקרשים מעת יציאתם ממצרים. ומדויק ג"כ מה שכתוב אצל הקרשים (שמות כו, ח) 'שתי ידות לקרש האחד', ולא כתיב לשון ציווי 'ועשית שתי ידות' כמו בשאר הכלים, והיינו טעמא כיון שהידות כבר היה נחתכים ומזומנים.

נמצא מדבריו של הט"ז, שבערב פסח קודם שיצאו ישראל ממצרים עסקו בני ישראל בחיתוך וגירור והכנת עצי הארזים לעשותם לקרשים. ואפשר דזהו המקור לדברי המשנה במס' מדות (פ"ג מ"ד) וכן נפסק ברמב"ם הלכות בית הבחירה (סוף פ"ד), שמלבנים את כותלי ההיכל פעם אחת בשנה בערב פסח, והוא כדברי הט"ז הנ"ל כמו שעשו אבותינו במצרים שתקנו את הקרשים שהם כותלי ההיכל.

וזהו רמז נפלא למה שמתקנין הבית לפני פסח ולא דוקא מן החמץ, וכמו שידוע מאמר סניגורין של ישראל הרה"ק מאבאדיטשוב זי"ע, שאמר שכשם שנבראים מלאכים ע"י הקשר"ק של תקיעת שופר, כך נבראים מלאכי קשר"ק ע"י עבודת הנשים ביגיעה רבה לנקות הבית לכבוד פסח, כי קשר"ק נוסריקון ק'ריצן ש'וענקן ר'ייבן ק'ערן, וזהו כמו שעשו אבותינו במצרים בערב פסח, שהם ג"כ חתכו וגררו את הקרשים והידות בערב פסח לעשות מהם הקרשים למשכן. ויהי רצון שנזכה עוד בשנה זו לאכול שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר המזבח לרצון, בתוככי הבית המקדש שהוא מוכן ומזומן בב"א.

(הרה"ח ר' מיכל
פעדער הי"ו)

שפתותיו דובבות

דבריהם הן הן זכרון

'אשר פוקד' – חורבן ירושלים היה משום שחטאו 'על פי משה'

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה וגו' (שמות לח, כא). נראה לפרש על פי מ"ש בספה"ק נועם מגדים (פר' מטות) לבאר דברי הגמ' (ב"מ ל:) אמר ר' יוחנן לא חרבה ירושלים וכו' אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה, ועוד אמרו ז"ל (שם פח.) מפני מה חרבו חנויות של בית הינו שלוש שנים קודם ירושלים מפני שהעמידו דבריהם על דברי תורה, דהנה לכל חטא אשר יחטא האדם ואשם, תגדל אשמתו יותר ויותר אם אינו מכיר ומודה עכ"פ שחטא, רק אומר שכך נאה ויאה וכך הוא שורת הדין, ומראה פני היתר לעצמו לטור השרץ כאשר יאמר הכתוב מקרא מלא (ידימה ב, לה) 'הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי', וכן (משלי כח, יג) 'מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועוזב ירוחם', כי כך היא מדתו ודרכו של הקב"ה המרחם למי שמודה ועוזב.

וזהו אמרם ז"ל 'מפני שהעמידו דבריהם על דין תורה', היינו שכל אחד מה שעשה שלא כדין אמר שזהו הדין תורה והלכה מסיני, וזהו 'שהעמידו דבריהם' היינו דברי עצמם 'על דין תורה', ע"כ.

וזהו 'אלה פקודי המשכן משכן העדות', ופירש"י 'המשכן משכן' שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל, ומה היה גרמא בנזקין להחריב את ירושלים, על זה אמר 'אשר פוקד', לשון חסרון, ע"ד (במדבר לא, מט) 'ולא נפקד ממנו איש', רוצה לומר החסרון היינו העוונות נעשו כביכול 'על פי משה', שכל אחד אשר חטא היה על פי תורת משה, שאמרו שזה אמר משה ודו"ק.

(הרה"ח ר' יצחק אייזיק קליין מקרעסטיר ז"ל)

בזמן הזה נשלם חסרון הקרבנות ע"י 'ונשלמה פרים שפתינו'

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה וגו' (שמות לח, כא). עיי' רש"י ז"ל שנתמשכן בשביל עוונותיהן של ישראל.

נראה לפרש בס"ד, דהנה ידוע שעתה בעוה"ר אין לנו כהן בעבודתו ולא מזבח ולא קרבן ע"כ 'ונשלמה פרים שפתינו' (הושע יד, א), ועל דרך שאמרו (מנחות ק:) כל העוסק בתורת עולה וכו', דחלק זה יש לנו עתה גם בגלותינו המר השי"ת ירחם עלינו במהרה. וזהו 'אשר פוקד', היינו החסרון, יש לנו להשלים 'על פי משה', על ידי שנאמר בפיו תורת משה דשייכי לענין הקרבנות, ובזה 'ונשלמה פרים שפתינו'.

גם יש לנעוץ סוף הסדרה לתחילתה, 'כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל ישראל בכל מסעיהם', 'כי ענן ה' על המשכן יומם' הכוונה בזמן שביהמ"ק קיים ויכולים להקריב הקרבנות כמשפטים, 'ואש תהיה לילה בו', אמנם כאשר בית אלקינו היה לשריפת אש בעת הגלות הנמשל ללילה, גם אז 'לעיני כל ישראל בכל מסעיהם', היינו בכל אשר יסעו בגלותם, יהיה זאת שנוכל להשלים החסרון בשפתינו 'על פי משה', ויה"ר שיקובל לרחמים ולרצון אמן.

(הנ"ל)

בענין השאלה מדוע אין עושין עירוב תבשילין בפורים שחל להיות בערב שבת.

הנה לפי הטעם שכתב רבא בגמ' (ביצה טו) דחז"ל תקנו עירוב תבשילין בכדי שיברור לו מנה יפה ביו"ט עבור בשבת ובל ישכח ביום טוב את חובתו להשאיר מנה יפה לכבוד שבת, מתחזקת שאלתנו הנ"ל ביותר - מדוע לא תקנו חז"ל לעשות עירוב בפורים שחל להיות בערב שבת, והרי יש לחשוש שמא ישכח להשאיר ביום הפורים מנה יפה לכבוד שבת. ועי' בדברי ה"ט"ז (סי' תרצ"ג סק"ב) שהביא משו"ת מהרש"ל, דסעודת פורים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, וא"כ ודאי שיש לחשוש שמא יכלה כל מאכליו בסעודת פורים ולא ישאר לו כלום עבור שבת.

ובשו"ת התעוררות תשובה להגה"ק רבי שמעון סופר זצ"ל אבד"ק ערלי (ח"ב סי' קע"ד, ובמהדו"ת ח"ג סי' תצ"ד) כתב שבימי ילדותו טייל אם אביו הגה"ק בעל כתב סופר זצ"ל, ובין השיחים סיפר לו אביו שנשאל שאלה זו ממאן דהו. ועיי"ש מה שהאריך אביו לפלפל בזה, והעלה דיש ליישב דברי רבא במס' ביצה [דטעם עירוב תבשילין בכדי שיברור לו מנה יפה] מדבריו שאמר בגמ' מגילה (י:): **חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו'**, והיינו דמכיון שהאדם חייב להשתכר בפורים אזי ממילא לא יועיל אם יעשה עירוב תבשילין, שהרי כשהוא שיכור ואינו בדעה צלולה לא יזכור כלל מהעירוב שעשה וישכח לברור לו מנה יפה לכבוד שבת, ולכן לא יהיה לו שום תועלת מזה, ומשו"ה אין שום צורך לעשות עירוב תבשילין בפורים שחל להיות בערב שבת.

ובעל התעוררות תשובה גופיה יישוב השאלה הנ"ל וכתב ש'קושיא זו מעיקרא ליתא, שהרי בפורים, אפילו אם יאכל האדם כל מאכליו ולא ישאר לו כלום עבור שבת, מ"מ יכול לקנות מאכלים חדשים, וכן יכול לנסוע ולילך מחוץ לחתום בשביל להשיג מאכלי שבת, וא"כ אין שום צורך לעשות בו עירוב תבשילין. אבל ביו"ט שחל להיות בערב שבת, שיש בו כמה וכמה מלאכות האסורות שמגבילים את האדם להכין את מאכלי השבת, כגון שאינו יכול לקנות אוכל ואינו יכול לנסוע ולילך מחוץ לתחום להביא מאכלי שבת, מובן שפיר מדוע חייב לעשות עירוב תבשילין שלא ישכח להשאיר מאכלים לשבת, שהרי אם יכלה כל מאכליו ביו"ט לא יהיה לו שום דרך להשיג המאכלים עבור שבת מבעוד יום.

ובשעת כתיבת הדברים האלו והעלותם עלי גליון, עלה בליבי לומר דרך הלצה שבפורים יש ריבוי משלוח מנות בין איש לרעהו ובין משפחה למשפחה, וא"כ ודאי שאין לחשוש שלא ישאר לו מאכלים לכבוד סעודת שבת.

ועוד יש להוסיף וליישוב עפ"י מש"כ בספה"ק מאור ושמש (רמזי פורים ד"ה איתא בגמ' והשתיה כדת וכו' בתר"ד) בשם כתבי האר"י, שקדושת שבת מאיר במשך כל יום הפורים. וא"כ פשיטא שבעיצומו של יום הפורים א"א לבוא לידי שכחה מיום השבת, ועל כן לא תקנו חז"ל לעשות בו עירוב תבשילין.

(הרה"ג ר' שלמה שמואל כהנא שליט"א)

המאור

44

זכורנו של ר' חיים געלב ע"ה, אורחו הראשון של
בית מחסה הגדול, „אשל אברהם” בויליאמסבורג

מיסודה של עדת יראים ווין

40 HEYWARD St. Brooklyn N.Y. 11211

העסקן המפורסם ר' יצחק יהודה ווייס שי', מנהלו הנאמן של בית מחסה המפורסם „אשל אברהם” בויליאמסבורג, הוא מלא דאגה איך ובמה לעשות איות זכרון טוב לדורות. בשביל אותו היקר באדם, ר' חיים געלב ע"ה, שהלך לעולמו ביום כ"ז אדר א' השתא, בגיל תשעים שנה, אשר ה' הראשון לחדש את הארמון החדש הזה לפני כמה שנים, שבינתיים כבר קנה לו שם טוב בכל קהלות ישראל, כבית מחסה ומרפא ומושב זקנים וזקנות, כאחד מבתי הבראה ומרפא הכי טובים ומועילים, והכל ברוח התורה והמצוה, ובכל פרטי זהביראה ומרפא הכי מודרניים.

לדבר על ר' חיים געלב גופא יהיה צורך למילוא מאות דפים ממעשיו הטובים והרבים בכל ענפי החסד והצדקה.

מי זה לא ידע את ר' חיים געלב. זה האיש ירא ד' מסור לקונו ולכל עני הגון באמריקא ובארץ ישראל. לא ה' בית הכנסת ובית המדרש שר' חיים לא ה' מצוי בו יום יום עם אנשי של צדקה בידו ומקצת נדבות גדולות וקטנות מכל אחד ואחד, ובבת אחת הוא מדקדק לענות אמן ויהי"ך בכל כחו, ובפרט כשראת ששנים מדברים בחזרת הש"ץ או קריאת התורה, מיד ה' ביניהם וקרא בקולי קולות. אמן, ברוך הוא ובי"ש, עד שהמשוחזרים נפל עליהם פחד והבינו מיד גודל חסאם, והלכו כל אחד למקומו ולתפלתו. היו למאות עניים בנוא יארק ובארה"ק שר' חיים סיפק להם הרבה מצרכיהם היום יומיים, בסתר ובהצנע לכת.

פרנסתו היתה מחנות קטנה של מיני מאפה, לחם וחלות וכדומה שברובה אשתו היתה המנהלת בה. בה בשעה שבעלה הקדיש רוב זמנו חזיו ופעולותיו למעשה הצדקה ושלוש בין הבריות. חיוך תמיד ה' על פניו ומקדים שלום לכל אדם, בסבר פנים יפות, ומושיט לו מיד הארנקי שלו, להשליך בו איות מטבעות.

אחת ממעלותיו הנאמנות היתה התעוררות וחירות על שמירת שבת. ה' צועק שבת, שבת, בעברו על חנותו של יהודי הפתוחה בשבת. הדפים מאמרים בהמאור על דבר שמירת שבת והוציא כרוזים לשמירת שבת.

ליראת שמים שלו לא היתה גבול. אף ברחוב העיר לא מש ספר תהלים מידו ולא פסקו מופתי מזמוריו של דה"מ, ובפרט במסעותיו ממקום למקום בשביל מעשי הצדקה, לא ביטל אף רגע בשיחות בטלות, ואם לא ה' לו הדמנות ללמד בני אדם מוסר לדעת ד' וקדושת שבת, היו שפתויו מרחשות פסוקי תהלים.

כשנפטר הארמון המפורסם „אשל אברהם” ה' הוא הראשון להתקבל בו כתושב תמיד. הוא ה' כן שמונים וחמש, אלמן מאשתו. רפה אונים וחסר כוח הולך בחוק, ו„אשל אברהם” שימש לו בית נאמן ונוח בכל הרחבת הדעת ואשל בכל פרטי פרטי, עם משרתים ועוזרים בכל הצריך לו.

ר' חיים געלב אשר מעודו לא קיבל טובה משום בן אדם, לא היו לו די מלים להודות

המאור שנה לו חוברת ג' (דערש" / ירחון תורני, אמסעל, מאיר (ערך) 38637 (44) נומור 44) תורס מאוצר החכמה

בענין מה שהובאנו בשבוע העבר אודות הרה"ח ר' חיים געלב ז"ל
יש להעתיק כאן מקובץ „המאור” שהופיע בשנת תשמ"ד
(תודה להרה"ח ר' יונה פריעדמאן ה"ו שהמצא לידינו את זה)

קונטרס
המורה רבי עקיבא בן יעקב ורבי חיים
845.210.6668
sales@kintress.com

עריכה
עיומוד
הדפסה

טעל: 845.210.6668
פיקס: 845.314.8486
אימיל: chelkeiny@gmail.com

להכניס דברי
תורה בתוך הגליון
ולהערות והארות:

הגליון נערך ע"י מכו קונטרס
מ"ה אברהם ישועי קליין
מ"ה יואל הכהן מאשקאוויטש
מ"ה משה אברהם לייפער
מ"ה שלמה הערשקאוויטש

**חלקינו
בתורתך**